

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Liv@eduskunta.fi

Viite: Asiantuntijapyyntö liikenne- ja viestintävaliokunta ke 04.06.2025 klo 11.45 / E 39/2025 vp / Valtioneuvoston selvitys: komission tiedonanto EU:n sisäisen turvallisuuden strategiasta "ProtectEU" (COM (2025) 148 final)

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto valtioneuvoston selvityksestä koskien komission tiedonantoa EU:n sisäisen turvallisuuden strategiasta (E 39/2025)

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Liikenne- ja viestintäviraston asiantuntijalausuntoa otsikon asiassa. Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Kyberturvallisuus

Kyberturvallisuudella varmistetaan osaltaan kansallisen turvallisuuden, maanpuolustuksen, huoltovarmuuden, elinkeinoelämän ja kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset. Suomessa kyberturvallisuus nähdään olennaisena osana kokonaisturvallisuutta. Liikenne- ja viestintävirasto katsoo valtioneuvoston tavoin, että myös EU:ssa kyberturvallisuus tulisi tuoda vahvemmin osaksi kokonaisturvallisuutta, kuten Suomen kyberturvallisuusstrategiassakin on tehty. Kyberturvallisuuteen liittyvät uhat ovat laaja-alaisia, eikä niitä tulisi tarkastella vain hybridiuhkien näkökulmasta.

Liikenne- ja viestintävirasto toteaa, että EU on antanut viime vuosina runsaasti uutta sääntelyä, jonka tehokas täytäntöönpano parantaa kyberturvallisuutta EU:ssa ja kansallisesti. Täytäntöönpano edellyttää kuitenkin viranomaisresurssien varmistamista. Liikenne- ja viestintävirasto katsoo valtioneuvoston tavoin, että uuden kyberturvallisuussäätelyn sijaan tulisi keskittyä nykyisen lainsäädännön, kuten NIS2 ja CER -direktiivien tehokkaaseen ja yhdenmukaiseen täytäntöönpanoon.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää kannatettavana, että osana komission laatimaa kvanttistrategiaa kehitetään myös kvanttikartoituksen tiekartta turvallisuussovelluksissa. Liikenne- ja viestintävirasto pitää kannatettavana myös strategian toimia, joilla kannustetaan kriittisiä toimijoita valitsemaan pilvi - ja televiestintäpalveluja, jotka tarjoavat riittävän kyberturvallisuuden tason.

Strategian mukaan Euroopan unionin kyberturvallisuusviraston (ENISA) mandaattia on tarkoitus arvioida ja vahvistaa EU:n kyberturvallisuusasetuksen uudelleenarvioinnin yhteydessä. Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, että EU:n kyberturvallisuusasetuksen uudelleenarvioinnin yhteydessä tarkastellaan myös kyberturvallisuuden sertifiointijärjestelmiä ja niitä koskevan lainsäädännön kehittämistä.

Luottamuksellisen viestinnän suoja ja tietoturvallisuus

Liikenne- ja viestintävirasto pitää valtioneuvoston selvityksessä todetun mukaisesti tärkeänä, että parannettaessa lainvalvontaviranomaisten tietoon pääsyä käytetään vain keinoja, jotka ovat tasapainoisia, teknologianeutraaleja ja perusoikeuksia kunnioittavia. Viestinnän luottamuksellisuuden suojaan ja muihin perusoikeuksiin puuttumisen tulee rajoittua vain välttämättömään ja sen tulee olla oikeasuhtaista. Sääntelyn ei tule johtaa päätelaitteiden tai viestinnän tietoturvallisuuden heikentämiseen esimerkiksi vaarantamalla salauksen ja erityisesti päästä-päähän-salauksen toimintaedellytyksiä. Komission on tarkoitus laatia vaikutustenarviointi tietojen säilyttämismvelvollisuudesta EU-tasolla. Liikenne- ja viestintävirasto pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä, ettei esitetä toimenpiteitä, joilla heikennetään viestintä- ja tietojärjestelmien turvallisuutta tai jotka johtaisivat viestinnän salauksen käytön kieltämiseen, rajoittamiseen tai sen tarkoituksen kiertämiseen. Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, ettei tietojen säilytysvelvollisuuden tule johtaa tietojen yleiseen ja erotuksettomaan säilyttämiseen eli tietojen säilyttämisestä ei saa muodostua pääsääntöä. Uudella EU-sääntelylläkään ei voida poistaa kaikkia säilytysvelvollisuuteen liittyviä epävarmuuksia sillä tätä koskevassa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä asetetut vaatimukset perustuvat pitkälti perusoikeuskirjaan.

Kriittisen merenalaisen infrastruktuurin suojaaminen

Merikaapeleihin liittyen komissio aikoo vapaaehtoisuuteen perustuvassa yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa luoda tieto- ja valvontakeskuksia ("huboja") kattavan tilannekuvan muodostamiseksi ja kaapeleihin kohdistuvien uhkien havaitsemiseksi. Ensimmäistä valvontakeskusta suunnitellaan perustettavaksi Itämeren alueelle. Kansainvälisen yhteistyön tiivistämisen lisäksi keskeisiksi toimenpiteiksi on Suomessa tunnistettu erityisesti merikaapelien korjauskapasiteetin kasvattaminen sekä uusien valvontateknologioiden hyödyntäminen. Liikenne- ja viestintävirasto katsoo, että merikaapeleihin liittyvässä yhteistyössä on tärkeä hyödyntää olemassa olevia rakenteita ja yhteistyön mallia. Tiedonvaihdon kehittäminen on kannatettavaa, kunhan huolehditaan tietoturvasta.

Satamat

Liikenne- ja viestintävirasto pitää kannatettavina hybridiuhkien ja muiden vihamielisten tekojen vastustuskyvyn kehittämistä lisäämällä satamien ja muiden liikenteen solmukohtien suojausta ja turvallisuutta. Strategiassa tunnistetaan satamien ja muiden liikenteen solmukohtien keskeinen merkitys liikenteen toimivuudelle ja turvallisuudelle. Strategian mukaan komissio pyrkii varmistamaan lainsäädännön vankan täytäntöönpanon ja pyrkivänsä yhdenmukaistamaan kansallisia käytäntöjä ja vahvistamaan taustan tarkistuksia satamissa. Tältä osin virasto huomauttaakin, että Suomi on jo hallitusohjelman kirjausten pohjalta hyväksynyt uutta lainsäädäntöä satamassa työskentelevien keskeisten henkilöiden taustojen tarkistamiseksi ja virastolla on yhdessä muiden turvallisuusviranomaisten kanssa keskeinen rooli muutoksen toimeenpanossa. Lisäksi virasto kiinnittää huomiota siihen, että keskeisiin toimiin komissio listaa ehdotettavaksi vuodelle 2025 EU:n satastrategiaa, joka oletettavasti sisältää konkreettisempia tavoitteita ja toimenpide-ehdotuksia satamaturvallisuuden parantamiseksi.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää kannatettavana, että EU:n uutta satamastrategiaa laadittaessa komissio kiinnittäisi erityistä huomiota järjestäytyneen rikollisuuden mahdolliseen soluttautumiseen satamatoimintaan sekä tämän ilmiön torjuntaan. Tämä ilmi vaikuttaa koko sataman ja muun liikennejärjestelmän turvallisuuteen. Virasto näkee myönteisenä, että strategiassa tarkasteltaisiin meriliikenteen turvallisuussääntöjä (security) nykyistä laajemmin.

Kriittiset viestintäjärjestelmät

Viestintäinfrastruktuurit – mukaan lukien langattomat verkot, viranomaisverkot ja radioviestintäjärjestelmät – muodostavat kriittisen osan yhteiskunnan toimintakykyä. Näiden turvallinen, häiriötön ja hallittu toiminta on välttämätöntä niin viranomaisten kuin kansalaisten suojelun näkökulmasta. Liikenne- ja viestintävirasto näkee, että langattoman viestinnän verkkojen häiriöttömyyden turvaamisella on suora yhteys kansalliseen ja eurooppalaiseen toimintavarmuuteen. Euroopan kriittisten verkkojen omavaraisuusasteen nostaminen erityisesti kasvavalla avaruussektorilla nähdään tärkeäksi. Virasto pitää erittäin tärkeänä komission viestintäjärjestelmien kattavuutta ja resilienssiä vahvistavan monikiertorataisen IRIS² -satelliittijärjestelmän kehittämistä siten, että se kattaa koko Unionin alueen ja näkee tärkeäksi IRIS² maa-aseman sijoittamisen Suomen maaperälle. Virasto tukee palvelun kattavuuden laajentamista arktisille alueille. Kansallisesti ja Euroopan laajuisesti on myös yleisesti tärkeää varmistaa avaruustoiminnan turvallisen harjoittamisen edellytykset ja toisaalta hyödyntämään Suomen mahdollisuuksia ja osaamista tällä sektorilla, missä Liikenne- ja virasto omalta osaltaan tukee ja mahdollistaa kehitystä.

Suomen kriittisen viestinnän järjestelmäksi on kehitetty yleisiin 5G-verkkoihin perustuva Virve 2 -järjestelmä. Lisäksi 6G-teknologian yhteydessä kriittisen viestinnän edellytykset paranevat edelleen. Liikenne- ja viestintävirasto toimii hyvässä yhteistyössä kriittisten viestintätarpeiden tarvitsijoiden kanssa mahdollistaen innovatiiviset viestintäratkaisut nyt ja tulevaisuudessa, jotka tukevat laadukkaiden ja kustannustehokkaiden ratkaisujen toteutumista kansallisesti. Toivottavaa on, että eurooppalaiset hankkeet, kuten eurooppalainen kriittisen viestinnän järjestelmä (EUCCS) tukevat valittuja edistyksellisiä ja yhteen toimivia ratkaisuja esimerkiksi IRIS² monikiertoratasatelliittijärjestelmän yhteensopivuuden kautta.

EU:n sisäisen turvallisuuden strategiassa on nostettu esille tärkeänä myös radiotaajuuksiinliittyviin haasteisiin vastaaminen, kuten radiotaajuisen häirinnän ja harhauttamisen käyttäminen erityisesti satelliittinavigointipalveluiden (GNSS) osalta sekä niiden havaitsemiseen ja seurannan kehittämiseen liittyvät näkökohdat. Liikenne- ja viestintävirasto vastaa Suomessa radiotaajuuksien häiriöttömän käytön turvaamisesta ja pitää erittäin tärkeänä, että Suomen kansalliset kyvykkyydet ja resursointi radiotaajuisien häiriöiden havaitsemiseen ja häiriöihin tehokkaasti vastaamiseen turvataan.

Digitaalisen henkilöllisyyden lompakot

EU:n sisäisen turvallisuuden strategiassa todetaan, että komissio tulee arvioimaan tapoja, jolla voidaan parantaa matkustus- ja oleskelulupa-

asiakirjojen turvallisuutta. Lisäksi komissio tulee arvioimaan, miten eurooppalaisen digitaalisen henkilöllisyyden kehyksen puitteissa vuonna 2026 käyttöön otettavat EU:n digitaalisen identiteetin lompakot voisivat osaltaan parantaa matkustusasiakirjojen turvallisuutta ja henkilöllisyyden todentamista. Digitaalisen henkilöllisyyden lompakoiden lisäksi markkinoille on tulossa vielä kehitteillä oleva eurooppalainen yrityslompakko. Komissio toteaa, että yhdessä nämä kaksi toimivat edellytyksenä turvallisille ja tehokkaille datan sisämarkkinoille. Liikenne- ja viestintävirasto pitää kannatettavana, että digitaalisen identiteetin lompakot on pidetty strategiassa mukana. Lisäksi matkustusasiakirjojen turvallisuuden varmistaminen jatkossakin on tärkeää. Yrityslompakon valmistelu on vielä hyvin alkutekijöissään ja tavoitteena on, että siitä tulisi toimiva osa eurooppalaista yritysmarkkinaa. Liikenne- ja viestintävirasto on osaltaan mukana yrityslompakon kehittämisessä ja pitää sitä tärkeänä osana eurooppalaisia sisämarkkinoita.

Johanna Erkkilä
Osastopäällikkö
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom